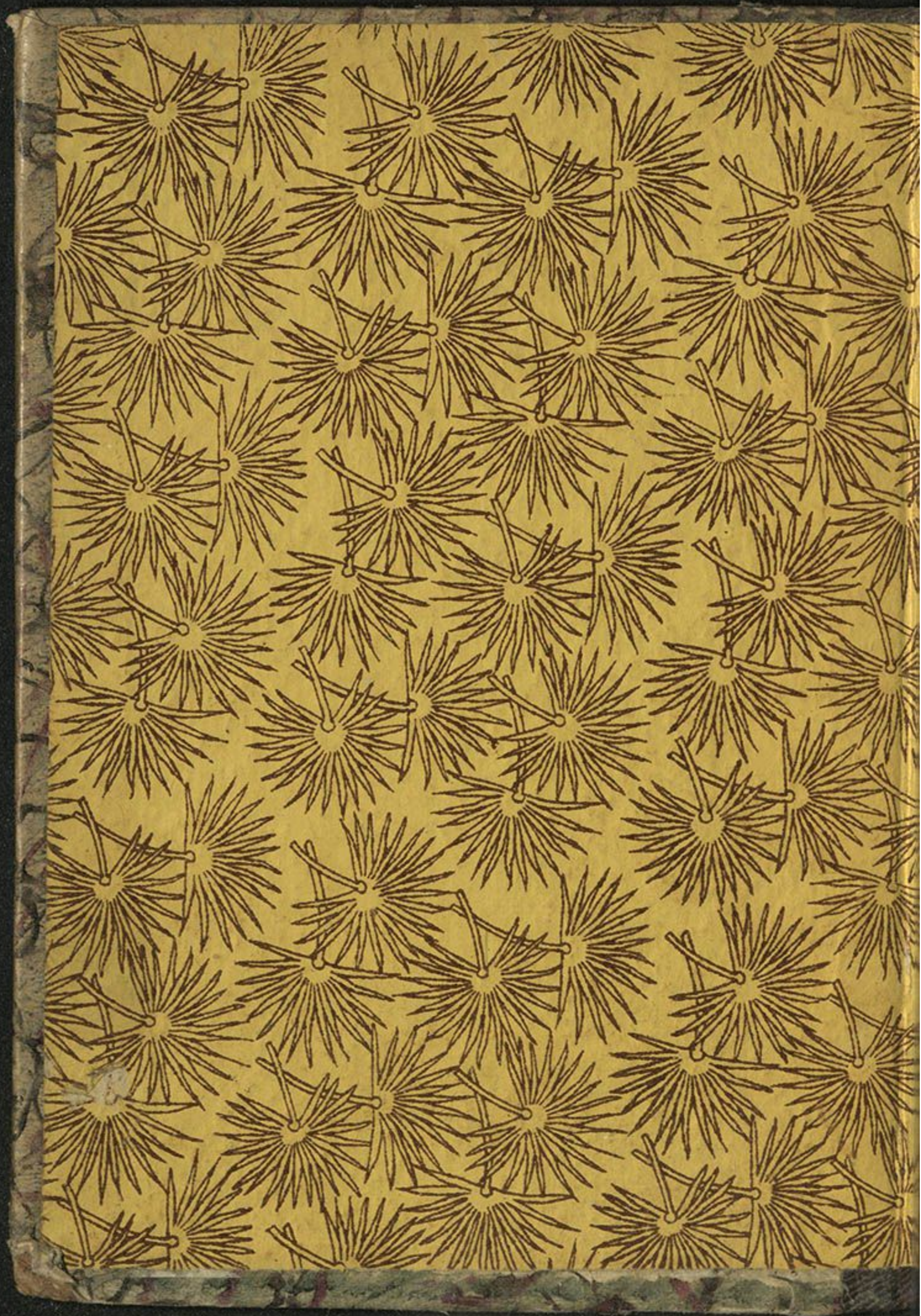

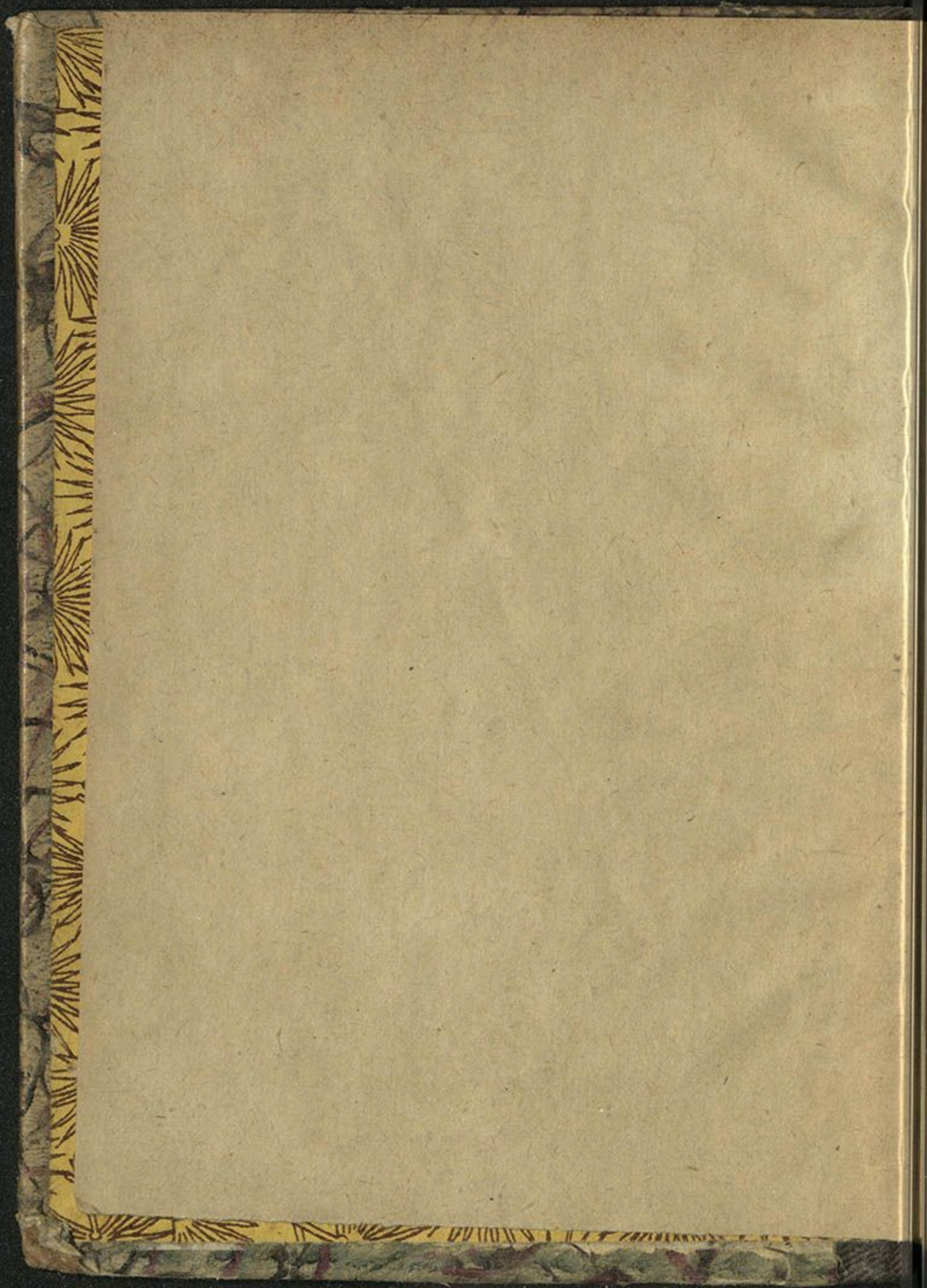
Ба 48 446

~~Ба 85 34~~

**БУРЖУАЗНЫЯ
П Л Ы Н Ї**

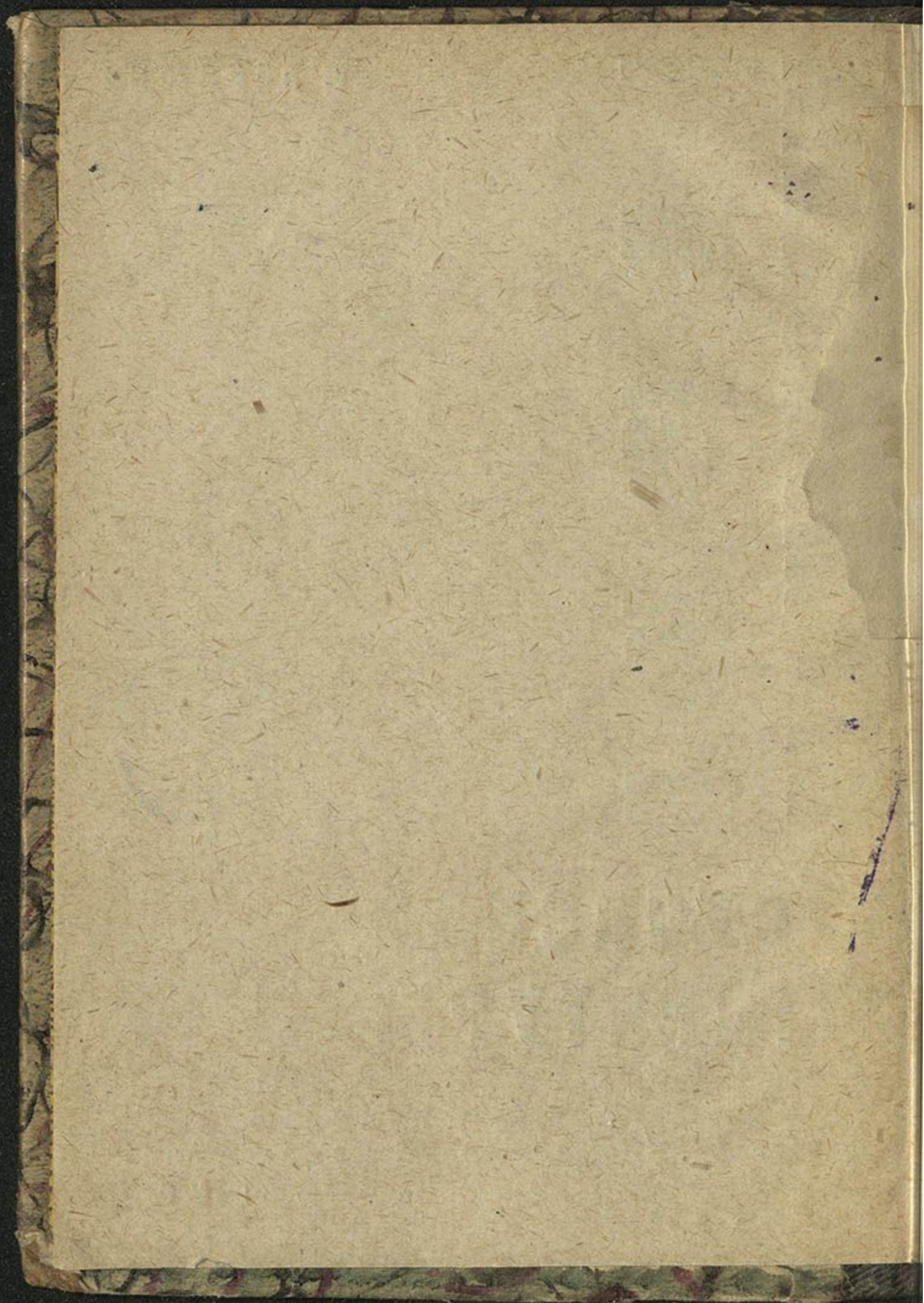
**У СУЧАСНАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

Ил. БАРАШКА

№. 5930

БЕЛАРУСКАЕ
ДЗЯРЖАЎНАЕ
ВЫДАВЕЦТВА

Ба 48446

~~8534~~

ІЛ. БАРАШКА

БУРЖУАЗНЫЯ ПЛЫНІ
Ў СУЧАСНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

(ПРА АГЛАЮ І ЯЕ ПАДШЭФНЫХ)

Бел. аддз. 8534
1994 г. 1

Ба 48446

~~Бел. аддз.~~
У 55/3

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
М Е Н С К — 1930

14228

25. 04. 2009

Заказ № 503. 3000 экз. (1¹/₂ арк.) Галоўлібел № 1.351.

Друкарня Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва

Пра Аглаю і яе падшэфных.

У прамове на конфэрэнцыі аграрнікаў-марксы-
стых тав. Я. В. Сталін, кажучы аб клясавых зрухах
і павароце ў політыцы УсеКП(б), сказаў наступнае:

«Характэрная рыса нашай работы за апош-
ні год у тым, што мы, як партыя, так і савец-
кая ўлада, а) разгарнулі наступ на ўсім фрон-
це супроць капіталістычных элементаў вёс-
кі, і б) гэты наступ даў і дае, як вядома,
вельмі адчувальныя станоўчыя рэзуль-
таты. Што гэта азначае? Гэта азначае, што
ад політыкі абмяжавання эксплуата-
тарскіх тэндэнцый кулацтва мы перайшлі да
політыкі ліквідацыі кулацтва як кля-
сы. Гэта азначае, што мы прарабілі і пра-
рабляем адзін з рашучых паваротаў ва ўсёй
нашай політыцы».

Такім чынам, політыка партыі і савецкай улады,
накіраваная з аднаго боку на ліквідацыю рэштак
капіталістычных элементаў у нашай савецкай
краіне, а з другога боку—магутны рост соцыялі-

стычных элементаў, індустрыялізацыя краіны, калектывізацыя сельскай гаспадаркі, перавыкананьне пляну першага году нашага пяцігадовага пляну, ня могуць ня выклікаць контрнаступу нашага клясавага ворага—кулака ў вёсцы, нэпмана ў горадзе, як на эканамічным, так і на культурным фронце.

З гэтых процэсаў выпывае і актывізацыя нацыянал-дэмакратычных, шовіністычных, дробна-буржуазных элементаў у краіне, якія па сваёй істоце зьяўляюцца абаронцамі і ідэолёгамі кулака ў вёсцы і нэпмана ў горадзе.

За апошні час актывізацыя нацыянал-дэмакратызму ў Савецкай Беларусі разгарнулася вельмі шырока. Партыя і савецкая грамадзкасьць выявіла ў шэрагу культурных устаноў, організацый і літаратурных аб'яднаньняў ня толькі памылкі нацыянал-дэмакратычнага, дробна-буржуазнага парадку, але і пэўныя настроі, якія ўпарта прапагандаваліся і прапагандуюцца з балонак паасобных твораў навуковых работнікаў, літаратараў, культурнікаў.

І процэс контрнаступу дробнай буржуазіі, прапаганда яе ідэолёгіі ў творах паасобных нацыянал-дэмакратаў—прыслужнікаў буржуазіі—мы наглядаем ня толькі ў Савецкай Беларусі. Усё тое, што адбываецца ў нас, зьяўляецца часткай таго агульнага процэсу, які адбываецца ва ўсім Савецкім саюзе, ва ўсіх рэспубліках.

Шумскізм на Украіне, галіеўшчына ў Татарстане, ібрагімаўшчына ў Крымскай АССР, «Галубыя рогі» ў Грузіі, пільнякоўшчына ў РСФСР, дзейнасьць паасобных прадстаўнікоў «Узвышша», дзейнасьць беларускіх нацыянал-дэмократаў у БАН, нацыянал-дэмократычная лінія часопісу «Полымя» (да зьмены складу рэдкалегіі ў канцы 1929 г.), выразная пропаганда буржуазных ідэй пісьменьнікам-комуністам¹⁾ Зарэцкім на Беларусі,—усё гэта паходзіць з аднаго, нэобуржуазнага лягеру, з чым прыходзіцца весьці барацьбу паасобным атрадам компартый, пры актыўным удзеле пролетарскай грамадзкасьці.

Гэтая брошура ставіць перад сабой задачу азнаямленьня чытача з тэй агульнасьцю выступленьня Зарэцкага, які прапагандуе дробна-буржуазныя ідэі, з падобнымі-ж выступленьнямі ў літаратуры іншых рэспублік Саюзу.

Пісьменьнік Зарэцкі ў нас на Беларусі даводзіць, што стылем пролетарскай літаратуры павінен быць романтизм. Прычым, прапагандуючы романтизм, ён робіць адпаведнае «па» ў кірунку сваёй папярэдняй творчасьці і запэўняе неспакушанага чытача на адным з літаратурных дыспутаў—«не падумайце тт.,—кажа ён,—што я сваім сьцьвярджэньнем, што романтизм зьяўляецца стылем для пролетарскай літаратуры, бяруся апраўдвацца за свае ранейшыя творы».

¹⁾ У сьнежні м-цы 1929 г. М. Зарэцкі выключаны з КП(б)Б.

І ня гледзячы на такое «шчырае» прызнаньне, мы ўсё-ткі прымушаны гаварыць, што М. Зарэцкі якраз прапандай романтизму, як стылю пролетарскай літаратуры, бярэцца апраўдаць сваю ранейшую творчасць, творчасць прасякнутую дробнабуржуазным романтизмам, і тым самым замацаваць свае пазыцыі, як пролетарскага пісьменьніка, а раз так, то і ўзяць кіруючыя лейцы і весьці за сабою нашу літаратурную моладзь па няправільным шляху, які, нарэшце, не набліжае, а аддаляе пісьменьніка ад пролетарскай літаратуры, і далучае да лягера выяўнікаў дробнабуржуазных пластоў сучаснага грамадства, робіць іх іхным рупарам.

Ці аддае навізнаю ад выступленьня Зарэцкага з прапандай романтизму? Не, не аддае. Гэта тая-ж старая песенька украінскіх нэоромантыкаў з «слаўнай памяці» Ваплітэ, якая праз нацыянал-большавізм дайшла да нацыянал-дэмакратызму, а тут ужо стала выяўнікам інтарэсаў кампаніі УНДО—заходня-украінскіх фашыстых Данцовых... У свой час, па дарозе, якую абраў цяпер Зарэцкі, ішоў украінскі пісьменьнік Мікола Хвілёвы з сваім романам «Вальдшнэпы», які яму, як куністаму, прышлося спаліць. Хвілёвы да гэтага часу прапандуе на Украіне «нэоромантызм», як стыль пролетарскай літаратуры, і, відаць, таксама, як і Зарэцкі на Беларусі, кажа: мая папярэдня творчасць—адно, а пропаведзь нэороман-

тызму, як стылю пролетарскай літаратуры—гэта другое!..

Але дазвольце не паверыць як Зарэцкаму, так і Хвілёваму.

Як адзін, так і другі, стаўшы рупарам буржуазіі ў сваёй творчасці, ідуць увесь час далей і далей, прыхоўваючы свае погляды выступленьнямі па творчых пытаннях, якія зьяўляюцца нічым іншым, як політычнымі выступленьнямі на літаратурным фронце.

Каб давесці, што як Хвілёвы, так і Зарэцкі ў сваёй творчасці сталіся рупарамі буржуазіі, я дазволю сабе скарыстаць цытаты з творчасці як Хвілёвага, так і Зарэцкага.

Чытач, відаць, чуў пра роман «Вальдшнэпы» Хвілёвага, асуджаны партыяй і пролетарскай грамадзкасцю. І вось, у гэтым романа Хвілёвы падае моцнага, энэргічнага тыпа—Аглаю. Аглая—героіня роману. Яна не другарадны персанаж. Яна цэнтр, на яе словы скіроўваецца ўвага чытача, перад ёю змаўкаюць другія героі роману—куністы-інтэлігенты. Чытачу трэба напамніць, што ў партыі ёсць людзі з партбілетамі, партыйнасьць якіх вызначаецца партбілетам, і з якім партыя не цырымоніцца. Довадам гэтага службыць наша чыстка. Але Хвілёвы якраз таму і падабраў такіх куністых-герояў свайго роману, каб гэтым больш выпукліць героіню Аглаю.

Хто така Аглая? Хто така Аглая, рупарам якої стаў Хвілёвы ў романе «Вальдшнэпы».

А вось паслухайце. Гаворыць сама Аглая. (Але, прабацце, вуснамі Аглаі гаворыць Хвілёвы):

Аглая:

— Я выпіла, товариство, за відважних і вольовых людзей. Чуєте? Я выпіла за безумство харобрих. Але не за те безумство, що выродилось у сорентивского мішчаніна Пешкова—я выпіла за те безумство, що привело троглодита до стану вышуканой европейской людини... Я—нова людина нашого часу. Я одна з тых молодых людзей, що як гриби вірастають біля вашых комячеек і якіх вы не помічаеце, Дмітрий Карамазов, ты знаеш хто перад тобой сидить? це сидить твій антипод...

...Породив мене ніхто іншый, як ваша ячэйка. Це мая рідна мама... Ну, от уявіть собі. Росте десь, в якомусь, скажэмо, «вузі» дівчына. Дівчына, що называецца, кров із молоком. Від прыроды іі поклікано до кіпучоі діяльнасти—не тией, що комсомолить у пусто порожне... ну, скажэмо, якоюсь нудною доповіддю, чи то «собачим завулком», а тией што скажэмо Перовська. І от кліче іі ячэйка і каже: «Так от што, свідома юнко, будеш ты у нас кандидаткою у комсомол... Твое яке походжэня?..» А на чорта мені це походжэ-

ния? Не я-ж робила батька? А він мене зробів.

...Вы розуміете—мене від природи покликано до кіпучої діяльності, і я хочу творити життя. Не так, як його творите вы... а так як її творили хоробри на протязи тисячі років...

Вы звичайно скажете, що я проповідую ідеолёгію нової буржуазії—хай будзе по-вашому. Але й буде по-моему, бо мы—я й тисячі Аглай у спідніцах та штанах — не можемо далі жити без повітря.

„Ваплітэ“ № 5. ст. 47—48.

І вось тое, што тысячы Аглай у спадніцах і штанох ня могуць далей жыць без паветра, тое, што пролетарыят, наступаючы крок за крокам, адбірае гэтае паветра ад буржуазіі, гэта і прымушае буржуазію ліць памыі на партыю, на пролетарскую грамадзкасьць, на тых пісьменьнікаў, на тую інтэлігенцыю, якая шчыра хоча працаваць пад кіраўніцтвам ленінскай партыі. Адзначым, што вёдрамі для гэтых памый зьяўляецца творчасць паасобных пісьменьнікаў, якія, прынамсі, лічаць самі сябе пролетарскімі.

Бо чым іншым, як ня вёдрамі для памый буржуазіі зьяўляецца такая творчасць, якая сьвядома,

праз кривое люстра, вуснамі героінь Аглай прапаведае:

Аглая:

Ми хочемо сказаці, што комуністы, хоч і не погани людзі, але в большасці страшэнна нудні... Ну, словам, світорозуміння іхне — можа напewно твeрдзіці — не сягае далі Чемберлена з моноклем і черговоі парт'ячэйкі... Пpавда, цікавляцься ще кiтайскімі справамі.

Карамазову пересмікнуло абліччя. Ёго карючыло, што ці выпадковы пазапартыйні дачніці так неахайно ставляцься да яго партыі. Будучы, так-бі мовіці, вічным опозыціёнером, він у той-жа час був своерідным фанатыком комунізму й, звычайна, не міг спокойна рeагуваці на це зовсім неспpавдане нахабство.

Але размову вжe скончылі...

„Ваплітэ“ № 5, ст. 31—32.

Вось у якім сьвятле паказвае пісьменьнік Хвілёвы комуністых—члена лeнінскай партыі, якая ператварае СССР, руйнуе капіталізм і будзе новую соцыялістычную культуру. І як справа даходзіць да таго, што, «так званаму прадстаўніку» компар-

тыі, другому герою ў романе,—Карамазаву прыходзіцца выступіць супроць гэтай хлусьні ажырэўшай дачніцы, дык гэты-ж самы Хвілёвы ставіць кропку і кажа:

— Але размову ўжо скончылі...—Такім чынам, нават опозыцыянэр Карамазаў аддаляецца аўтарам на бок, каб паказаць фігуру прадстаўніка новай буржуазіі—Аглаю...

А затое Аглая не маўчыць на працягу ўсёй першай часткі роману «Вальдшнэпы», для яе нахабных размоў хапае часу і месца ў зазначаным романе. Яна кажа:

Аглая:

— Карамазова захопила социальна рэволюцыя сваім размахом, сваімі соцыяльнымі ідэаламі, што іх вона поставила на свайму прапорі. В ім'я ціх ідэалів він ішов на смерць і пішов-бы, висловуючыся його стылем, ще на тысячу смертей. Але як мусів себе почуваци Дмiтрий Карамазов, коли він попавши в так зване «соціалістичне» оточення, побачив, що з розмаху нічога не вийшло й што його куністична партія потихосеньку та полегесеньку перетворюется на звычайного собі «собрателя земли руської» і спускается, так-би мовити, на

тормозах до інтересів хітренького міщанина-середнячка¹⁾.

„Ваплітэ“ № 5, ст. 65.

Вось да якой контр-рэволюцыйнай нахабшчыны зьведзена пісьменьнікам Хвілёвым наша магутнае соцыялістычнае будаўніцтва, рэконструкцыя народнай гаспадаркі і культуры, у якую ўступіў СССР пад кіраўніцтвам УсеКП(б) яшчэ ў тых часы, калі пісаўся роман «Вальдшнэпы». Буржуазія рада была-б бачыць, каб «з размаху нічога ня выйшла», але наперакор яе жаданьням і жаданьням буржуазных падпявал, якраз наадварот, з размаху выйшла тое, што мы цяпер маем колектывізаваныя цалкам акругі, індустрыяльныя цэнтры, рост пролетарскай культуры,—выйшла тое, што для Аглай цяпер не хапае павэтра, і яны ў бясьсільлі, маскіруючы свае пазыцыі нібы нявіннымі цнотлівымі выступленьнямі па творчых пытаннях, фактычна прапагандуюць сваю пляцформу.

І Хвілёвы ў Савецкім саюзе не адзін. Да яго далучаюцца Зарэцкія.

Калі прачытаць апошнія творы Зарэцкага, дык вельмі лёгка заўважыць іх дробна-буржуазны характар. А ў тых творах, дзе трактуецца наша будаўніцтва, нацполітыка—творчасць М. Зарэцкага спачатку да канца прасякнута нацыянал-дэмакратызмам.

¹⁾ Тут і ўсюды падкрэслена намі.

Адным з апошніх літаратурных твораў М. Зарэцкага зьяўляецца надрукаваны ў 1929 годзе пачатак роману «Крывічы». Ня кажучы аб тым, што сама назва «Крывічы» аддае тхлінаю беларускіх нацыянал-дэмократаў, якія прабавалі ў свой час перайменаваць Беларусь у «Крывію»¹⁾, М. Зарэцкі пабудаваў роман так, што клясавая сутнасць пісьменьнікам увесь час ігнаруецца, і ў процівагу ёй ставіцца аголеная пропаганда нацыяналістычнай Беларусі,—Беларусі як ідэалу. Ступіўшы на нацыяналістычныя рэйкі, М. Зарэцкі дайшоў да контрэвалюцыі ў сваім ромane, за што чарговыя часткі роману былі забаронены да надрукаваньня. Фактычна роман «Крывічы» М. Зарэцкага стаўся другім выданьнем роману Хвілёвага «Вальдшнэпы», які з абурэньнем быў сустрэнуты украінскай пролетарскай грамадзкасьцю.

Нацыянал-дэмократам не падабаецца нацполітыка компартыі, якая вядзе да роўнапраўнага жыцьця працоўных усіх нацыянальнасьцяў у Савецкім саюзе. Кожны нацыянал-дэмократ зьяўляецца вялікадзяржаўным шовіністым у адносінах да нацменшасьцяў сваёй краіны. Таму і ўкраінізацыю, і беларусізацыю, якую праводзіць партыя, яны сустракаюць альбо з вялікім абурэньнем, як Хвілёвы ў ромane «Вальдшнэпы», альбо з яхідным

¹⁾ У гэтым кірунку асабліва заўзята працаваў нацыяналісты Ластоўскі, які, сядзячы ў Коўні, „тэорытычна“ абгрунтоўваў свае нацдэмаўскія погляды на грошы літоўскіх кулакоў.

сьмяшком, як і зрабіў Міхась Зарэцкі ў романе «Крывічы».

Хвілёвы, праз свайго героя скептыка, Карамазава, кажа:

К а р а м а з а ў:

— ...Дурачкі думаюць, што коли-б не было Шевченка, то не было-б і Украіны, а я от гадаю, што на чорта вона й здалася така, якою мы іі бачимо аж досі... бо в сьгоднішньому выглядзі з сваімі ідіотскімі украінізацыямі в соцыяльных процесах вона виконуе тількі ролю тормаза.

— Прекрасне вызначэньня!—З захопленнем сказала Аглая...

„Ваплітэ“ № 5, ст. 15.

А вось паглядзеце, як успрымае беларусізацыю савецкае ўстановы герой роману «Крывічы»—Сьляпень, рупарам якога стаўся Зарэцкі:

С ь л я п е н ь:

Установа, у якой я маю гонар займаць адну з найвіднейшых пасад, з сёньняшняга дня пераходзіць на беларускую мову. Кіраўнік канцылярыі замест звычайнага «драсьці», даў мне сёньня з усьмешкай «дабрыдзень», а машыністачка страшэнна пачырванела, калі я прапанаваў ёй крэсла. Бачыце, крэсла «па-беларуску» абазначаецца няпрыстойным словам...

„Польмя“ № 4, ст. 15.

Кармазаў у Хвілёвага з абурэньнем выступае супроць сучаснай савецкай «Украіны з ідыёцкімі украінізацыямі». Дагаварваецца да таго, што яна выконвае ролю тормаза. Адным словам—тут мы маем справу са скэптыцызмам.

А Зарэцкі, дагаварваецца тут далей Хвілёвага. Ён, малюючы Сьляпеня, якому агіднай зьяўляецца наша беларусізацыя, піша:

— ...Сьляпень здаваўся... жывым увасабленьнем нейкага дзікага дэмонічнага скэптыцызму.

„Полымя“ ст. 15.

Цяпер мы запытаемся: ці не зьяўляецца адна цытата дадаткам да другое? Там украінізацыя—тормаз, а тут дэмонічны скэптыцызм—на нацполітыку компартыі.

Вось вам дзьве ягадкі з аднаго караню—нацыянал-дэмакратычнага паходжаньня. Зарэцкі, даючы па-свойму «абразок» з беларусізацыі ў аднэй з савецкіх устаноў, тым самым «ілюструе» тыя «тэорытычныя» разважаньні аб «украінізацыі», якія вуснамі Кармазава агаласіў Хвілёвы.

Нават у агульным лёс гэтых двух романаў мы бачым падабенства. У «Вальдшнэпах» Хвілёвы дапісаўся да контр-рэвалюцыі, і пад напорам пролетарскай грамадзкасьці спаліў роман. Выдрукавана ў часопісі «Ваплітэ» № 5 толькі першая частка роману «Вальдшнэпы». М. Зарэцкі таксама дапісаўся да пропаганды контр-рэвалюцыйных погля-

даў у романе «Крывічы», і роман быў забаронены да друку пасля надрукаваньня ў «Полымі» першае часткі.

І гэты агульны лёс романаў зьвязвае Хвілёвага з Зарэцкім у адно цэлае. Таму якраз Зарэцкі так клапаціцца аб романтизьме, як стылі пролетарскай літаратуры, які пад маркай «нэоромантызму» ўзмоцнена рэкламуе Хвілёвы на Украіне.

Напрыканцы мінулага году мы ўсе читалі мяшчанскае выступленьне поэты Полішчука ў часопісу «Авангард», які выступіў з лёзунгам пацалунку ў аголеныя жаночыя грудзі. І гэты лёзунг прагніўшага мяшчанства ставіцца Палішчуком, у той час, калі пролетарыят чакае ад пісьменьнікаў літаратуры эпохі Вялікага Будаўніцтва. Ясна, што такі лёзунг, тыя творы, якія прапагандуюць такі лёзунг, зьяўляюцца творамі з чужога нам лягеру, лягеру новай буржуазіі. Аголены фізыолёгізм у літаратуры—стыль часоў заняпаду буржуазіі. І вось тое зьявішча, што такія пазадкі чужой, буржуазнай культуры выкарыстоўваюцца сучаснымі пісьменьнікамі, прымушае гаварыць аб тым, што гэтыя пісьменьнікі зьяўляюцца выяўнікамі буржуазнай ідэолёгіі.

І М. Зарэцкі ў творчасьці апошніх часоў (тут мы маем на ўвазе апавяданьне «Ой, ляцелі гусі») якраз становіцца на гэты шлях. Героі, якім сымпатызуе аўтар, думкі і словы якіх становяцца асноўнымі ў творы, а, значыць, і выяўляюць псыхоідэолёгію аўтара, гавораць:

Барковіч:

З маладосьці ў яе было надзвычайна прыгожае цела. Такое цела бывае ў рэдкай жанчыны. Тут, на гэтай лаўцы, я першы раз прысьвятле месяца ўбачыў яе сьвежыя дзявочыя грудзі...

„Полымя“ № 3, ст. 8.

Ці не гаворыць гэтая «сьвежасьць дзявочых грудзей» наогул аб уяўленьні пісьменьнікам жанчыны? Але далей мы сустракаем яшчэ больш «мастацкія» пэрлы, якія цалкам пакзваюць нутро пісьменьніка з буржуазнага лягеру.

Барковіч:

— Якая бязьлітаснасьць у гэтых самак! Яна-ж надзвычайна рада, што дзеля яе мужык кінуў сваю паміраючую жонку.

„Полымя“ № 3, ст. 12.

Вось вам погляд на жанчыну. Мужчына бачыць у жанчыне толькі «самку». Ці не зьяўляецца гэта адлюстраваньнем у беларускай літаратуры поглядаў эстэтствующих «мужчын» буржуазнага Захаду, якія ідуць у «Рэв'ю», у шантаны, ці ў прытоны, каб паглядзець на жанчыну-самку, і смакаваць аголеныя жаночыя грудзі?

Танная, вельмі танная літаратура такога парадку! І мы ні ў якім разе ня можам дапусьціць, каб творцы такой літаратуры бралі на сябе мянюшкі людзей, якія па сапраўднаму хочуць памагчы разь-

БА 48446

віцьцю пролетарскай літаратуры. Ёхныя выступленьні на творчых шляхах пролетарскай літаратуры зьяўляюцца нічым іншым, як прапагандай ідэй варожага лягеру паміраючай буржуазіі. Ня больш.

Для таго, каб скончыць з разглядам творчай дзейнасьці пісьменьніка М. Зарэцкага за апошнія часы, неабходна спыніць увагу чытача на «Падарожжы на Новую Зямлю»—на ўражаньнях і разважаньнях М. Зарэцкага ў сувязі з паездкаю яго на Мар'інскі балотны масыў. Прапагандуючы тэорыю самабытнасьці, прапагандуючы нацыянал-дэмакратызм у «Падарожжы на Новую Зямлю», М. Зарэцкі, рашуча абмяжоўваючыся ад «пазадзьдзяў расійскае культуры», так і не заўважыў, як у той жа час ягоная самабытнасьць зьяўляецца запазычанай у буржуазнай, бюргерскай Нямецчыны. Пісьменьнік увесь у марах, калі ён убачыць Беларусь разьбітую на хутары, а на хутарох будуць стаяць чырвоныя, крытыя чарапіцаю хаты, такія, якія пісьменьнік бачыў, будучы ў Нямецчыне. У гэтым «самабытнасьць» М. Зарэцкага. Добрая самабытнасьць! Яна выразна орыентуецца на буржуазны Запад, самабытнасьць, скіраваная да прапаганды капіталістычнага, хутарскага разьвіцьця сельскай гаспадаркі Савецкай Беларусі, у той час, як у нас партыя і савецкая ўлада, накіроўваючы сельскую гаспадарку па соцыялістычным шляху разьвіцьця, праводзяць з посьпехам суцэльную колектывізацыю акруг і раёнаў. Вось тут якраз мы і знаходзім

ключ ад нацыянал-дэмакратызму, як брата заход-
няга фашызму.

Пропаганда М. Зарэцкага—гэта нішто іншае, як
пропаганда буржуазнай, бюргерскай, кулацкай ідэ-
олёгіі Аглай у портках і спадніцах, якіх мы па-
збаўляем паветра ў наш час рэконструкцыі гаспа-
даркі і культуры, ва ўмовах клясавай барацьбы, ва
ўмовах моцнай дыктатуры пролетарыяту.

М. Зарэцкі, перарадзіўшыся з рэволюцыйнага
пісьменьніка ў пісьменьніка дробна-буржуазнага,
увесь час ішоў па шляху романтизму. Пакуль пар-
тыя праводзіла лінію на абмежаваньне кулака
(толькі), пакуль нацыянал-дэмакраты думалі аб
магчымым перараджэньні Савецкага саюзу і Са-
вецкай Беларусі ў бок капіталізму,—Зарэцкі быў
рэволюцыйным пісьменьнікам. Але, як толькі на-
дзеі буржуазіі, а ў тым ліку і нацыянал-дэмакратаў
на перараджэньне рухнулі, яны пачынаюць больш
актыўна змагацца за свае пазыцыі, і пры гэтым
змаганьні выдаюць сваю сутнасьць цалкам. Так і з
Зарэцкім. Апошнімі творамі Зарэцкі выдаў сябе,
як дробны буржуа, нацыянал-дэмакрат, бюргер.

Зарэцкі романтик. Усе характэрныя адзнакі
дробна-буржуазнага романтизму вельмі лёгка да-
пасавець да творчасьці М. Зарэцкага. Тэматычная
абмежаванасьць, пераважнае месца быту інтэліген-
цыі—ці не дапасаваны гэтыя дзьве адзнакі дробна-
буржуазнага романтизму да творчасьці Зарэцкага?
На наш погляд—цалкам! Той культ героя-выхадца
з дробна-буржуазнай сям'і—характарная адзнака

6 48446

дробна-буржуазнага романтизму—ці не характарны для Зарэцкага, аўтара «Сьцежак-Дарожак», «Ворагаў», «Голага Зьвера» і «Крывічоў»? А тое расчараваньне ў сучаснасьці, пераацэнка нэгатываў, якое мы бачым у творах М. Зарэцкага, ці не зьяўляецца адзнакай яго дробна-буржуазнай ідэалёгіі? І, нарэшце, танны эротызм у «Ой, ляцелі гусі», паталёгія ў «Голым Зьверы», наіўны псыхалёгізм у «Ворагах»,—ці не зьяўляецца зьніжанай формальнай культурай, адной з адзнак дробна-буржуазнага романтизму. Адказы на гэта—станоўчага парадку. Іншых адказаў ня можа быць.

І вось той М. Зарэцкі, які ў свой час (у 1927 г.) быў актыўным стараньнікам роспуску «Маладняка», як масавай літаратурнай пролетарскай арганізацыі, цяпер бярэцца за вырашэньне творчых проблем пролетарскай літаратуры, даводзячы, што стылем яе павінен быць романтизм.

Што-ж у гэты час адбываецца на Украіне?

Аказваецца, там адбываецца тое-ж што і ў нас. Там Хвілёвы займаецца прапагандай «нэоромантизму». Розьніца толькі ў тым, што ў Зарэцкага—проста романтизм, а там романтизм з прыстаўкай «нэо».

Дазвольце спыніцца на гэтым пытаньні, скарыстаўшы для гэтага перадавіцу украінскай «Літгазэты» № 21—1929 г.

Вось як расцэньвае сітуацыю літаратурнага руху на Украіне орган Усеўкраінскай Асоцыяцыі Пролет-

тарскіх Пісьменьнікаў—«Літаратурная газэта» ў перадавіцы «На 13 рік рэволюціі»:

«На сённяшні дзень мала плятонічнай солідарызацыі таго, альбо іншага пісьменьніка з партыйнымі прынцыпамі ў галіне нацыянальна-культурнага будаўніцтва; на сённяшні дзень пролетарская грамадзкасьць павінна вымагаць ад пісьменьніка актыўнага выяўленьня ў творах сваіх політычных сымпатыі і сваёй гатоўнасьці падтрымваць агульную справу рэволюцыі. Кожны пісьменьнік павінен клясава самавызначацца, прыстаць да аднаго з лягераў...

...Клясавая барацьба ў літаратуры разгараецца. З аднаго боку яна выяўляецца ў адкрыта антысавецкіх, буржуазных выступленьнях («Красное Дерево» Пільняка), а з другога боку—буржуазія і яе «падшэфныя» з прамежных груп пераходзяць да замаскаваных пад тэорытычнымі лёзунгамі форм барацьбы, хаваюцца за шыльдаю спецыфічна мастацкіх пытанняў, сьвядома замаўчваюць той факт, што ўсе гэтыя пытаньні вызначаюцца пэўнымі соцыяльнымі прычынамі.

І далей:

...Дыскрэдытацыю (пролетарскай літаратуры. Іл. Бар.) праводзіць рознымі мэтамі: адны пішуць «памфлеты» (перапіска ў № 7

«Літярмарку») другія—тэорэтычна прациваставяць рэалізму романтизм у дробна-буржуазнай рэдакцыі гэтай плыні, трэція проста «сумняваюцца» і падкрэсьліваюць праблематычнасьць рэалізму, адсутнасьць сталых удасканаленых узораў гэтага стылю.

І нарэшце:

...Барацьба навокал рэалізму і романтизму ў яго канкрэтных праявах і тэорытычных абагуленьнях—такі на сёньня тэорытычны эквівалент клясвай барацьбы ў літаратуры. З гэтага пункту погляду асаблівай увагі заслугоўвае «пазагруповы» альманах «Літярмарок», які фактычна становіцца цэнтрам романтизму розных адценьняў, аж да рэакцыйнай ідэалізацыі кулацкіх і нэпманскіх тыпаў у творах Ів. Сенчэнкі, альбо вершаваных рэбусах Драй-Хмары... «Шырокі ідэйны дыпазон романтичных «шуканьняў» гэтага выданьня (ад рэакцыйна-буржуазных да романтизму рэволюцыйнай дробна-буржуазнай інтэлігенцыі) мае ў сабе няпрыемныя адзнакі ідэолёгічнай «пазагруповасьці», што на сучасным этапе сябе ніяк не апраўдвае».

На Украіне дыскрэдытацыя праводзіцца мэтадамі «памфлетаў» у «Літярмарку». У нас на гэты

конт стараюцца ідэолёгі Узвышша—Купцэвічы, Трыеры і К°, якія адзначаюць, што ў органе БелАППу часопісу, «Маладняк», толькі хроніка добрая. На Украіне Хвілёвыя тэорытычна процістаўляць рэалізму романтизм, у нас Зарэцкія выступаюць з тым-жа. А так званая «пазагруповасьць» часопісу «Полымя» да апошняга часу ці не нагадвала пазагруповасьць украінскага «Літярмарку»? Мала таго. Як Хвілёвы, пачынаючы з часоў II зьезду ВУСПП, зьбірае вакол сябе групу нэоромантыкаў з маладых украінскіх пісьменьнікаў, так тут, у нас на Беларусі, Зарэцкі выступае на адным з дыспутаў і заяўляе аб неабходнасьці арганізацыі групы пісьменьнікаў-романтыкаў. Ці ня ясна тут, што з боку Хвілёвых і Зарэцкіх адбываецца барацьба за маладыя кадры—свае пасьялоўцы. Хто каго на літаратурным фронце. Тут іншай і гутаркі быць ня можа, як аб наяўнасьці на нашым літаратурным фронце абвостранай клясавай барацьбы.

І гэтая клясавая барацьба распальваецца з кожным днём больш і шырэй. Ды інакш і быць ня можа ў наш час, калі пастаўлена партыяй пытаньне аб ліквідацыі кулацтва як клясы, аб раскулачваньні, аб абязбройваньні кулака і нэпмана як эканомічна, так і політычна. БелАППу, як баявому атраду пролетарскай літаратуры, неабходна пролетарскія крытычныя сілы сабраць на гэтай дзялянцы фронту і пачаць атаку, узброіўшыся тэоры-

тычнымі ведамі. Гэта праблема барацьбы яшчэ пэўны час ня будзе зыходзіць з парадку дня.

У РСФСР у 1929 годзе быў таксама выкрыты цэлы шэраг выступленьняў у літаратуры з пропаведзьдзю буржуазных настрояў і ідэолёгіі. Асабліва «выдатным», якое знайшло рэзкае асуджэньне з боку пролетарскай грамадзкасьці, было выступленьне Барыса Пільняка, пісьменьніка, якога да 1929 году, да яго контр-рэволюцыйнага выступленьня ў замежным друку, з аповесьцю «Красное дерево», лічылі папутнікам.

Той, хто цікавіцца літаратурным рухам, ведае, што Барыс Пільняк вельмі пасьялоўча за апошні год прыйшоў да «Краснаго дерева», у якім выявіў цалкам свой твар, як твар буржуа, прапагандуючы ў сваёй творчасьці кулацкую ідэолёгію.

Прыход да аповесьці «Красное дерево» быў праз «Повесть непогашеной луны», праз «Корни японского солнца», праз нарыс «ЧЧО», праз «Нижегородский откос». А «Красное дерево» толькі давяло круг Пільняковае ідэолёгіі да канца.

У той час, калі выдавецтвы і часопісы РСФСР адмовіліся друкаваць «Красное дерево» Б. Пільняка, Пільняк ідзе далей,—раптам у белагвардзейскім, бэрлінскім выдавецтве «Пэтрополіс» зьяўляецца ягоная аповесьць і там, у Бэрліне, выходзіць з друку.

Чым, як не вачмі буржуа, чым, як не буржуазнай ідэолёгіяй прасякнута Пільнякова «Красное дерево», у якім, як правільна зазначае «Литературная

газета» № 20, ён аплёўвае жыцьцё і будаўніцтва Савецкага саюзу, даводзячы, што Савецкая рача-існасьць туманная і беспрасьветная.

Нічым іншым, як выступленьем нашых ворагаў, зьяўляецца «Красное дерево» Б. Пільняка, якія, вы вась толькі паслухайце, так характарызуюць наша соцыялістычныя будаўніцтва:

...улучшая рабочыі быт жилищным строительством, купили двухэтажный деревянный дом, привезли его на завод и распилили на дрова. Напилили пять кубов, ибо дом, как выяснилось, гнилой—годных бревен оказалось—тринадцать штук; к этим тринадцати додали еще 9 тысяч и дом построили: и как раз тогда, когда завод закрыли, ибо хотя он и не имел дефицита, но не было и дохода. Новый дом остался пустым.

Б. Пільняк „Красное дерево“.

І адначасова вась у якім асьвятленьні паказваюць белагвардзейцам савецкую політыку на вёсцы:

— Мужики в те года «недоумевали по поводу нижеследующей непонятной им проблематической дилеммы»,—как выражался Яков Карпович. В непонимании проблемы мужики делились: 50 примерно процентов и 50. 50 процентов мужиков вставали в три часа утра и клались в 11 вечера—работая от малого до великого, не покладая рук. Прод-

налоги и другие повинности они платили государству аккуратно, власти боялись, и считались они не более ни менее как враги революции.

Другой процент мужиков имел по хате подбитой ветром, по худой корове и паршивенькой овечке, больше ничего не имели.

Весной им с города от государства давались семенные ссуды, половину которой они проедали, ибо своего хлеба не было, другую половину сеяли—колос от колоса, как голос от голоса: осенью у них потому ничего и не родило. Они объяснили властям недород недостатком угноения от худых коров и паршивых овец... Государство «снимало с них продналог и семссуду» и они считались друзьями революции.

«Врагов» по селам всесторонне «жали», дабы переделать их в «друзей», тем самым лишить их возможности платить продналог, хаты их переделывали в стан, подбитый ветром...

Але гэтай нахабшчыны для Пільняка мала. Ён не здавальняецца гэтым і далей піша:

— В 1928 году с многих церквей посбрасывали колокола для треста Рудметалторга. Балками, бревнами и пеньковыми канатами в высоту колокол вытаскивали из колоколен и когда колокола повисали над землей, тогда

их бросали вниз и до тех пор пока ползли колокола на веревках, они пели звучным плачем и этот плач стоял над звуками города. Падал колокол с ревом и «ухом» и погружал в землю аршин до двух. В дни этой повести город стонал именно этими колоколами «древности».

Б. Пильняк „Красное дерево“.

Гэтых вытрымак з «Красного дерева» даволі, каб чытач зразумеў клясавую сутнасьць пільнякоў, якія ў вобразах Аглай зьяўляюцца ўнутраной савецкай эміграцыяй, і пры першым выпадку стараюцца апляваць сьлюною злосьці наша будаўніцтва, наш саюз з бядняцка-серадняцкім сялянствам, напружанасьць нашага будаўніцтва, якое вымагае максымальнага выкарыстоўваньня ўсіх магчымых сродкаў і рэсурсаў краіны. Хто, як не буржуа, як не мешчанін можа заўважыць стогн гораду ў тым факце, што званы ў Савецкім саюзе ідуць на пераплаўку для машын? Гул нашага соцыялістычнага будаўніцтва, гул індустрыяльных, поўных жыватворчай сілы, цэнтраў аглушае стогн старога памёршага чыноўніка, яго бабкі і сына ў вобразе Пільняка.

Нездарма абудзіліся пасья выступленьня Б. Пільняка паны Мілюковы ў «Последних новостях». І гэта характарна, што кожнае антысавецкае выступленьне адразу-ж падхопліваецца пісакамі варожага лягеру за граніцай. Паны Мілюковы бя-

руць пад сваю апеку Пільнякоў, паны Луцкевічы і Астроўскія бяруць пад апеку «нашых» Зарэцкіх, Дудароў...

Сучасная літаратурная сітуацыя ў Грузіі мае таксама падабенства да сучаснага стану літаратурнага руху на Беларусі. У Грузіі існуе, як і ў нас, цэлы рад літаратурных групавак, пачынаючы ад Грузінскай Асоцыяцыі Пролетарскіх пісьменьнікаў і канчаючы крайня-правымі грузінскімі нацыяналістамі, меншавікамі, выяўнікамі і «падшэфнікамі» ідэолёгіі як унутраной, так і эмігранцкай грузінскай буржуазіі.

Паколькі мэтай брошур зьяўляецца—паказаць на наступ ворага ў літаратуры, паказаць на апошнія словы «Аглай у портках і спадніцах», пастолькі неабходна паказаць, што дзеецца ў правых пластох грузінскай сучаснай літаратуры, паказаўшы на агульнасьць буржуазных карэньняў з падымаючым галаву беларускім нацыянал-дэмакратызмам і яго ідэолёгамі.

У Грузіі, як піша часопіс «На рубежы восточка» № 6 1929 г. (орган ЗакаАПП):

«У правых рэакцыйных пластох грузінскай літаратуры, як і раней, займаюць віднае месца бязьдзеянасьць і маўчаньне. Але, разам з тым, літаратурныя факты апошніх год выявілі, што яны зрабілі ўжо спробу перайсьці ў наступ.

Як і раней адным з галоўнейшых і лютых нашых ворагаў зьяў-

ляюцца нацыянал-дэмакратычныя настроі. Нанава ідзе бессаромны гандаль нацыяналістычнымі пачуцьцямі ў формах выразных і захованых.

Нанава зьяўляюцца ўздыхаючыя па «Грузіі ў чаркесцы» прадстаўнікі дэгенэратыўных князёў і буржуа,—са сваім былым Юр'ем і Джварскім манастыром.

...Адзін з іх у імя «адвечнай нацыянальнай» монумэнтальнасьці лічыць Загэс *) няпрыгожым і пазбаўленым монумэнтальнасьці і супроцьпастаўляе яму манастыр крыжу (Джварскі).

...Другі рэакцыйны зьменавехавец прысьвячае оду таму-ж Загэсу ў імя таго-ж «нацыянальна вечнага».

„На руб. вост.“, ст. 8.

Такім чынам, як у нас, так і ў Грузіі адбываюцца процэсы нацыянал-дэмакратызму з пэўным іх выяўленьнем у літаратурных творах.

Той капіталістычны шлях разьвіцьця сельскай гаспадаркі Беларусі, які прапагандуецца М. Зарэцкім у «Падарожжы на Новую Зямлю», мае месца ў грузінскай літаратуры. У Грузіі пісьменьнік Джавахашвілі адкрыта ў сваёй творчасці высьмейвае колгасы, як аб гэтым паведамляе часопіс «На рубеже востока». А трэба сказаць,

1) ЗАГЭС—Закаўкаская Гідро-электрастанцыя.

што некалькі год таму Джавахашвілі лічыўся ў сучаснай грузінскай літаратуры левым папутнікам, адным з рэволюцыйных пісьменьнікаў. І тут мы бачым такі самы адыход направа, у лягер Аглай, як гэта сталася з Зарэцкім.

Джавахашвілі выразна паказвае свой буржуазны твар у творы «Чорная скала», дзе з абурэньнем выступае супроць пролетарыяту, які, як поўнапраўны гаспадар, становіцца ня толькі на чале эаномічнага росту краіны, але і пачынае авалодваць культурнымі пазыцыямі.

У Хвілёвага Аглая адкрыта прапаведуе ідэолёгію новай буржуазіі, яе наступ, а Джавахашвілі становіцца на фронт барацьбы, з заклікам змагацца з рабочымі:

— Няхай яны (рабочыя) будуць брукаваць вуліцы, альбо чысьціць боты—поэт у іхнія справы ня лезе. Калі гэта так, дык няхай і яны ня ўрываюцца ў наша царства з сваім венікам, шылам і палкаю.

І вось, мае сябры,—наступайце! Беце; каб яны ўцякалі ад вас, але толькі цішэй ты, Гіві Шадурь, а то даведаюцца і самі цябе выкрыюць.

У нас, на Беларусі, у свой час шырока абмяркоўвалася поэма Ул. Дубоўкі «І пурпуровых ветразей узьвівы», дзе героямі поэмы былі двое—Лірык і Матэматык. Ня трэба доўга разважаць, каб зразумець, што пад матэматыкам Дубоўка разу-

мее пэўную групу людзей, у якіх розум пераважае над пачуцьцямі, і наадварот—пад лірыкам—антыпод. На працягу ўсяе поэмы Дубоўкі адбываюцца спрэчкі паміж Лірыкам і Матэматыкам, вырашэньне якіх аўтар пакідае чытачу, выразна стаўшы, як аўтар, на бок лірыка.

Памянёны-ж вышэй грузінскі буржуазны пісьменьнік Джавахашвілі пайшоў далей за Дубоўку. Тое, што было недасказана ў Дубоўкі—дасказана ў Джавахашвілі ў апавяданьні «Цытэлі гілі»:

— Розум—найвялікшы райца, але ён нічога вялікага не ствараў, не ратаваў чалавецтва ад эгіпецкага палону, не запаляў аўтароў на сёмым небе, справы-ж, падобныя казкам, толькі поэты і юнакі рабілі. Толькі юнак (? Іл. Б.) можа выратаваць чалавецтва ад палону, толькі ён можа зьмесьці цьвіль са скляпоў на могільніках і зьвярнуць страчаны рай. (? Іл. Б.).

Дубоўка ў поэме спрачаецца аб «самабытнасьці» нашага культурнага будаўніцтва, гаворыць, што матэматык можа недалічыць, памыліцца, затое лірык павінен застацца правым. А Джавахашвілі выразна гаворыць, што «юнак» (ён зельмі падобны да лірыка Дубоўкі) можа выратаваць «чалавецтва» ад большавіцкага палону, зьмесьці цьвіль са скляпоў грузінскіх цароў і царыц, зьвярнуць «страчаны рай», страчанае пана-

ваньне грузінскай буржуазіі. Гэты пісьменьнік выразней выразнага кажа:

— Мы пакінулі вялікую радасьць і шчасьце, а ў будучыні нас чакае сум і журба. Я ўпэўнены ў гэтым і позна, юнак, мяне цяпер перапэўніць.

— Мне часта здаецца, што над грузінскім мастацтвам вітае сьмерць.

Цытую з часопісу „На рубежэ вост“. № 6—1929 г., ст. 13—17.

І Дудар у сваім вершы «Лясун», і затым у апошнім сваім контр-рэволюцыйным выступленьні, у вершы «Пасеклі наш край» гаварыў прыблізна тое самае. Гаварыў аб тым, што ў лясуну адбіраюць апошні корч. Джавахашвілі гаворыць выразней аб сьмерці над грузінскім мастацтвам. І яны абодва не памыляюцца. Як над беларускай буржуазіяй, так і над грузінскай буржуазнай культурай вітае сьмерць, бо ўжо ідуць колёнамі масы пролетарыяту і гоняць з апошняга струхнелага карча старога лясуну...

Ня раз мы чыталі і чулі заявы з боку часопісу «Узвышша» аб тым, што ўзвышанцы за вечнае мастацтва, за мастацтва, якое ўбачаць вякі і народы. Ідэі гэткага мастацтва мы сустракаем у часопісу грузінскіх крайніх правых буржуазных пісьменьнікаў у часопісу «Кавкасіони», які выдаецца на грошы замежнай грузінскай буржуазіі.

Даслоўны лёзунг часопісу: наша ідэя—вечнае мастацтва, якое ніколі не старэе.

І вось пачытаем, што пад выглядам вечнага мастацтва дае чытачу часопіс «Кавкасіони».

Прыводзім адтуль верш:

НАШЫ АДЗЕЛЫ.

Люблю я сумную пустыню—Крцанінскі стэп
Вялікае адзіноцтва, Іраклія ¹⁾ і тугу яго.
Іраклі! Клічуць цябе нашы рады,
Каб разам ісьці і Крцанінскія думы несці.

Прыдзі, Іраклі! Наш адзел кліча цябе,
Выбярэм палкоўнікам, ане царом - ты гэта ведай!
Мы пераможам кіпучую Куру і Рыён,
Наведаем Чорнае мора, будзем клікаць да цябе стыхію!

Іраклі! Перапоўнена пагардай наша памяць,
Мы вар'яты Грузіі, ты не абражайся.

Вось як, таварышы, лёгка выкрываецца політычны твар нашых ворагаў. Як бачыце, вельмі карысна ня быць абмежаваным у межах свае рэспублікі, а кінуць вокам шырэй. Бо тое, што недаказана буржуазіяй і яе «падшэфнымі» ў адным нацыянальным лягеры, тое сказана і перасказана ў другім, і наадварот.

Падагульваючы ўсё вышэйсказанае, мы можам канстатаваць напружанае становішча клясавай барацьбы на літаратурным фронце. Контрнаступ буржуазіі розных нацыянальнасцяў мае адзіны фронт ва ўсім Савецкім саюзе, і таму, для паспя-

¹⁾ Іраклі — Грузінскі цар.

ховай барацьбы, з мэтай ліквідацыі буржуазіі як клясы і яе ідэолёгіі, патрэбна консолідацыя ўсіх камуністычных, пролетарскіх літаратурных сіл цяпер больш, чым калі-б гэта ня было.

Наша наступленьне павінна быць асабліва бязьлітасным на фронце літаратуры. Нам трэба выяўляць клясавага ворага, які да гэтых часоў хаваўся пад маскай папутніка і цяпер перайшоў у контрнаступ, паказаўшы свой сапраўдны твар.

Трэба на літаратурным фронце змагацца і выкрываць, і навочна паказваць прыроду тых, хто па-прымірэньку глядзіць на так званае «нацыянальнае адзінства». Нацыянальнага адзінства няма і быць няможа. Замест гэтага мы павінны выступіць з лезунгам клясавай барацьбы ўнутры нацыі. Тады, і толькі тады, будзе забяспечана гегемонія пролетарскай літаратуры.

У кірунку марксыцкай крытыкі і пролетарскай публіцыстыкі мы павінны змагацца з тым эклектызмам у крытыцы, ідэалізмам, які знаходзіць да гэтага часу, на вялікі жаль, месца на старонках савецкіх часопісаў і газэт. Наша марксыцкая крытыка павінна ў процэсе работы над літаратурным матэрыялам паказаць, што эклектычная крытыка не дацэньвала, і не дацэньвала сьвядома, дасягненьні беларускай пролетарскай літаратуры, замоўчваючы факты наяўнасьці новых узораў пролетарскай літаратуры, і ў той-жа час рабіла перацэнку дробна-буржуазнай літаратуры, эстэтычна смакуючы яе.

Крытыка павінна мець вельмі вострае клясавае пачуцьцё пры ацэнцы соцыяльна-шкодных твораў і, нарэшце,—апошняе—даць рашучы бой прапагандзе романтизму, якая паходзіць з чужога нам лягеру.

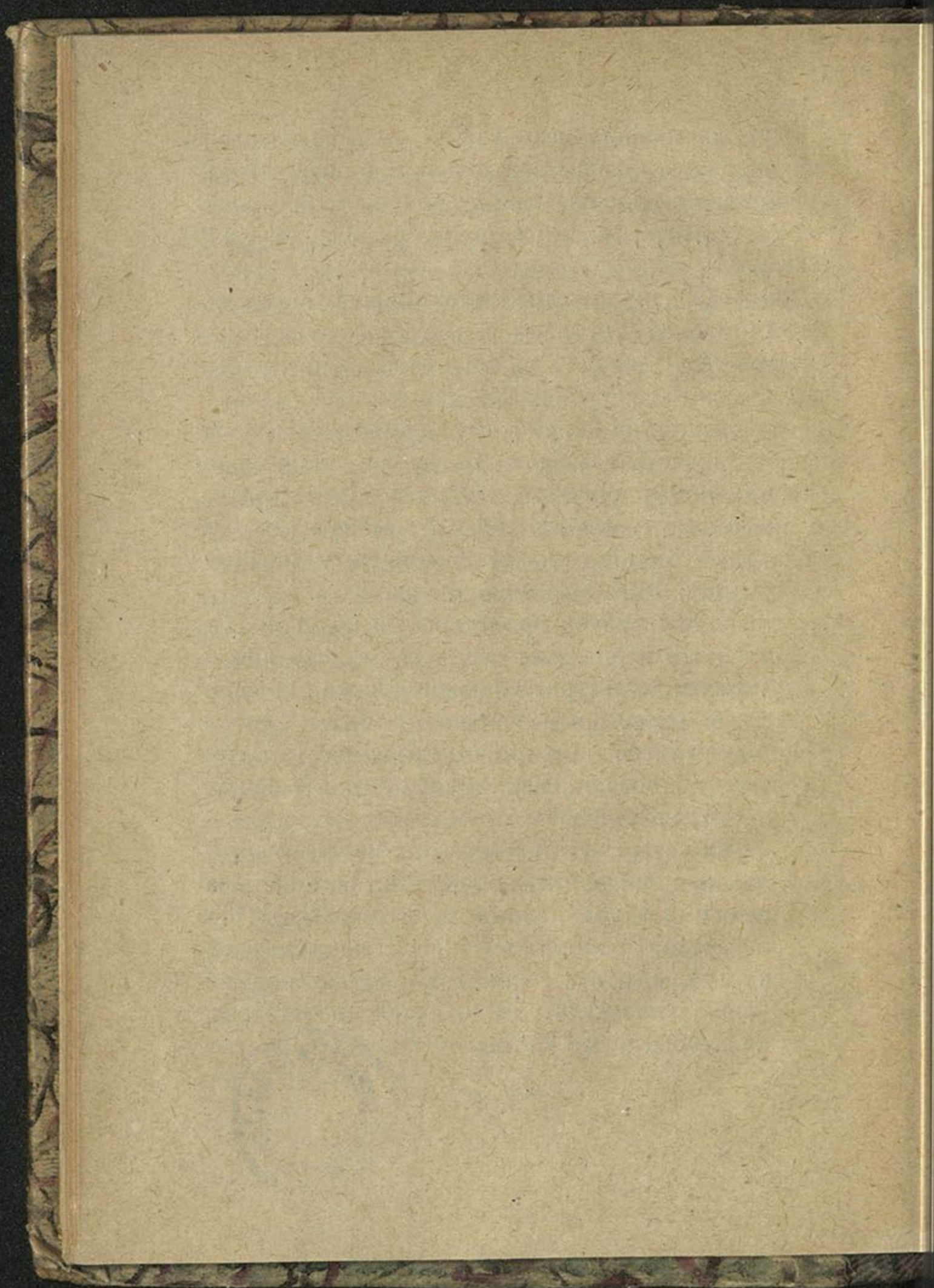
Пролетарская публіцыстыка павінна памагаць нашым марксыцкім сілам у папулярызацыі іхных тэарытычных довадаў, сярод шырокіх працоўных мас.

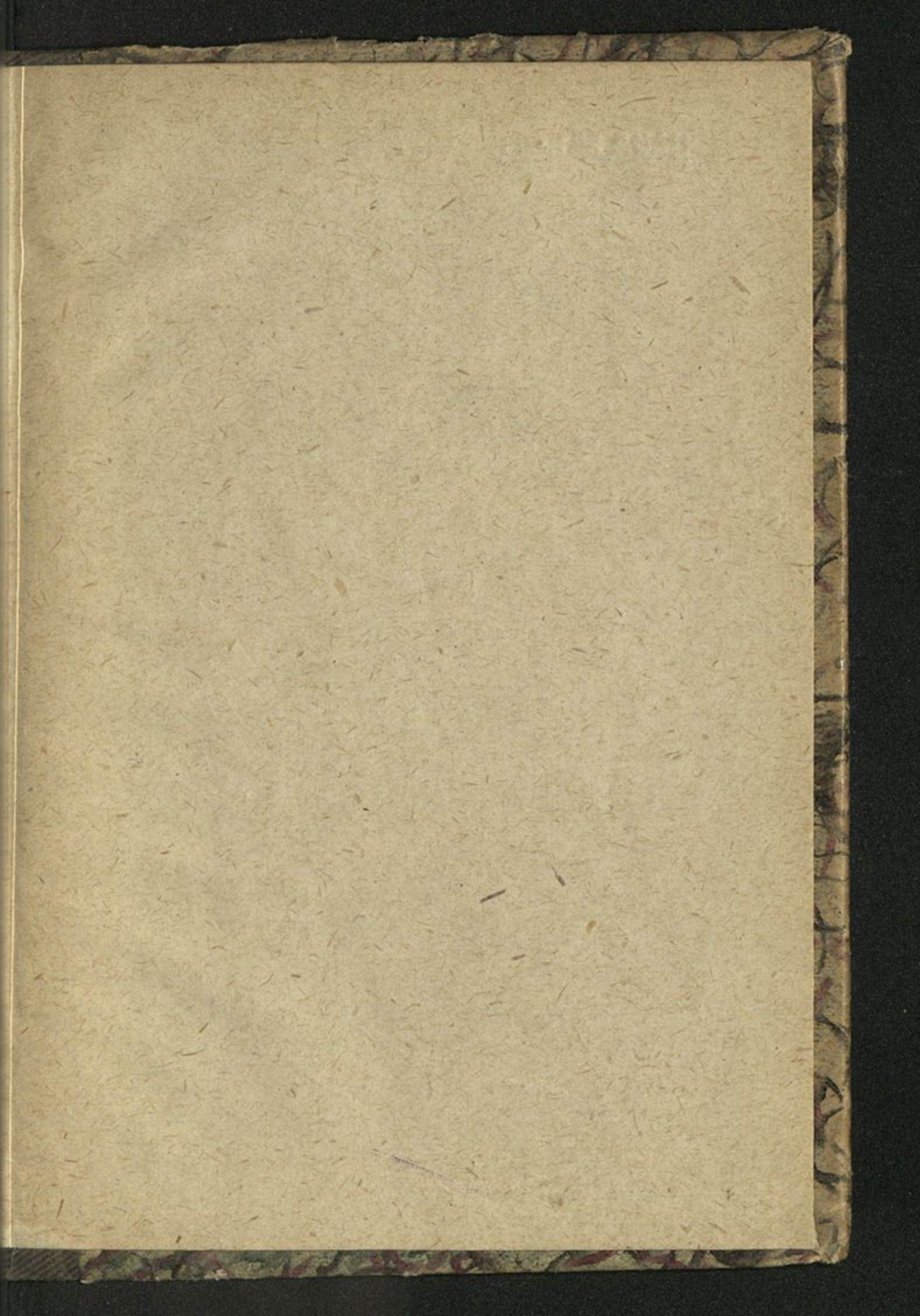
Гэта бязумоўна дапаможа ў нашай клясавай барацьбе, якая адбываецца, ва ўмовах якой нараджаецца новая культура, літаратура і мастацтва, аб якіх гаварыў тав. Сталін у прамове на сходзе студэнтаў Комуністычнага унівэрсытэту працоўных усходу, 18-га мая 1925 г. так:

— Мы будзем пролетарскую культуру. Гэта зусім верна. Але верна і тое, што пролетарская культура, соцыялістычная па свайму зьместу, прымае розныя формы і спосабы выяўленьня ў розных народаў, уцягнутых у соцыялістычнае будаўніцтва, у залежнасьці ад розніцы мовы, быту і г. д.

Пролетарская па свайму зьместу, нацыянальная па форме,—вось тая агульна-чалавечая культура, да якой ідзе соцыялізм. Пролетарская культура не касуе нацыянальнай культуры, а дае ёй зьмест. І, наадварот, нацыянальная культура не касуе пролетарскай культуры, а дае ёй форму.

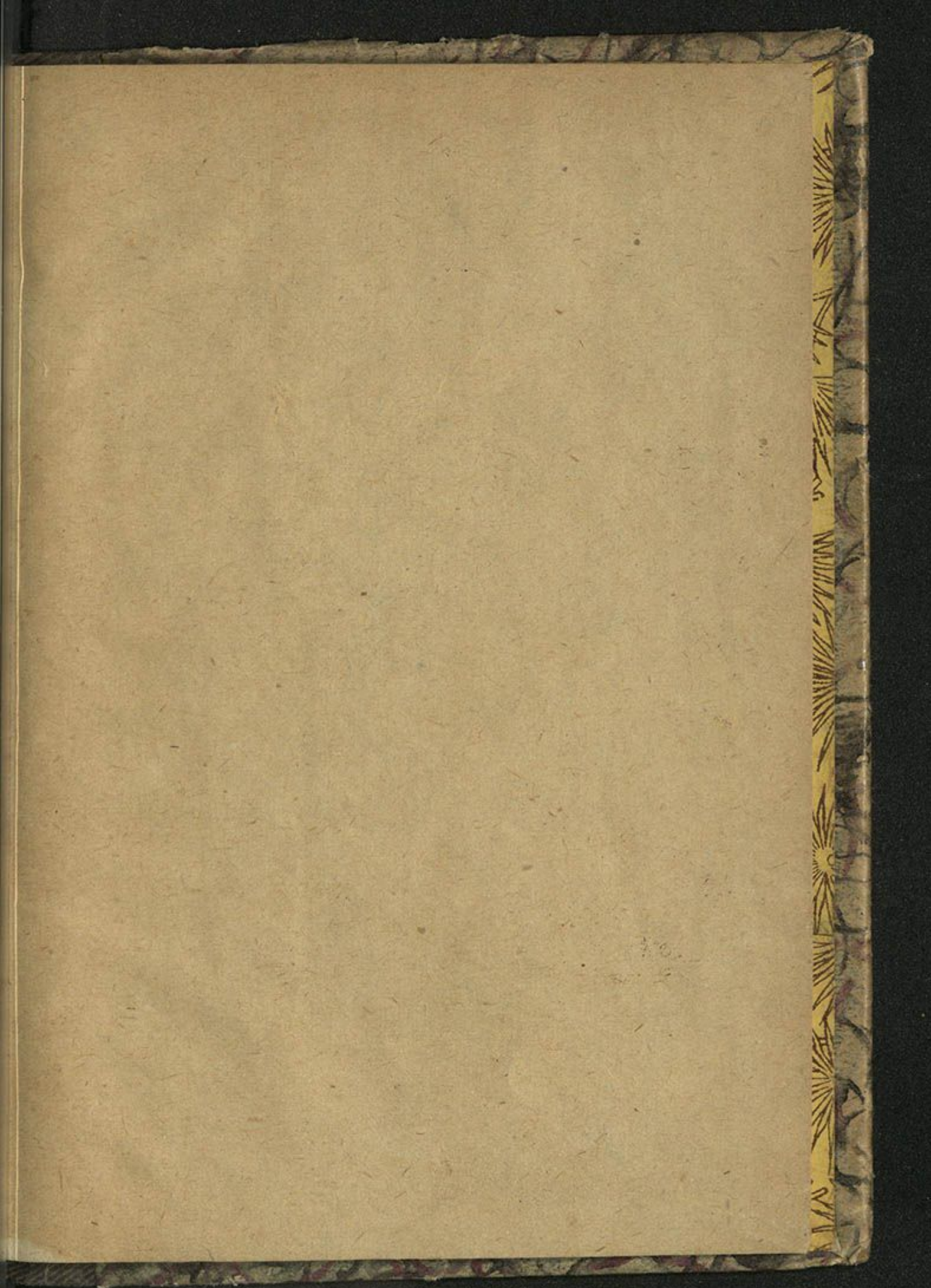
ЦАНА 20 кап.

548

1964 =

Бел. аддэс
1894 г.

Бел. янтарь
Аўтамат.

80000002485469

